

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1905

Ny följd * VIII årg.

Häft. 7.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: **LOTTEN DAHLGREN**

INNEHÅLL:

ELSA AF KLERCKER, Några drag ur Mme de Maintenons lif. I.
H. LINDEGREN, Kvinnorörelsen. En öfversikt i korta drag.
CLARA FLD, Nancy och dess skatter. Några reseintryck.
Litteratur: F. E., För det dagliga lifvet. — Till de unga af NATANAEL
BESKOW. — F. E., Nyckeln till mitt lif af HELEN KELLER.
Från 1905 års riksdag. II.
Årsredogörelser: Svenska Kvinnornas Nationalförbund. — Stockholms In-
ternationella lärarinnehem. — Centralstyrelsen för Landsföreningen
för kvinnans politiska rösträtt. — Centralförbundet för socialt arbete.
Föreningsmeddelanden.
Från skilda håll.

användes af alla, som lärt känna det, såsom det bästa medel mot värre och inflammationer till följd af yttre skador, sar, blåder, tandvärk, rosen, åderbräck, hämmorroider och halsstjukdomar m. m.

Fil. Dir P. Håkansson's
Salubrini

Det förnämsta toalettmiddel och det pålitligaste härmedel

Om de olika användningssätten för olika ändamål se den hvarje flaska medföljande beskrifningen. Allmänheten varnas mot efterapningar af fabrikkatet.

Pensionat Dedie Gossin.

Corcelles Jura Bernois.

Bonne occasion d'apprendre le français, musique et anglais.

Directeurs: M:me **Dedie Gossin** et M. le **Pasteur Dedie**.

Prix 800 frcs par an.

Ref. M:me **C. M. Eneström, Norrköping.**

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottningatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetsökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster m. fl.

Aktiebolaget Nordiska Kompaniet.

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden-, kläde-, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m.** Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

5 Regeringsgatan 5.

Ellen Fries' bibliotek

är öppet *alla hvardagar kl. 3—4 e. m.*

Biblioteket är mot skriftlig borgensförbindelse af känd förbundsmedlem afgiftsfritt tillgängligt för kvinnor, som egna sig åt studiet af historia och närliggande ämnen.

Det är dessutom tillgängligt för Fredrika-Bremer-Förbundet.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötselns af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterter Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Från **Fosterlands-Stiftelsens-Förlags-Expedition** hafva utkommit och finnas att tillgå hos alla bokhandlare följande arbeten pasande till

KONFIRMANDER:

- Minnesord till de unga under konfirmations-tiden** af G. Weibrecht. Andra uppl. Kart. 75 öre, kloth. 1 kr.
- Några ord till nattvardsbarn** med afseende på deras första nattvardsgång, af A. T. Hammar. Andra uppl. 25 öre.
- Konfirmationslöftena.** I färgtryck, 3 öre.
- Minne från konfirmationsdagen** af P. J. Emanuelsson. Fjärde uppl. Häft. 50 öre, kart. 75 öre, kloth. 1: 25.
- Konfirmationsminne.** Sveriges konfirmander tillägnadt af *De Ungas Tidnings-redaktion*. 32 sidor. 1905. 15 öre.
- Den heliga nattvarden** af kyrkoherde Rieh. Markgren. Häft. 1 kr., v. b. 1: 25.
- Trons näring vid herrens nådebord** för kristliga nattvardsgäster, af Henrik XII yngre Reuss, greve och herre till Plauen. En konfirmationsgåfva till hans son. Häft. 50 öre, v. b. 75 öre, kloth. 1: 50.
- Såsom ljusets barn.** Några ord till unga flickor efter konfirmationen, af dr Ernst Stedel. Häft. 1: 75, kart. 2 kr., kloth. 3 kr.
- Ungomstiden — Herrens tid** af G. Weibrecht. En bok för *unglingar*. Andra uppl. Häft. 2: 50, kart. 3 kr., kloth. 3: 50.
- Huru jag kom till frid.** En självbiografi. Öfversättning från tyskan. Häft. 1: 50, kart. 1: 75.
- Sök Gud!** Predikningar af kyrkoherde J. J. Jansen. Andra uppl. Häft. 75 öre, kart. 1 kr., kloth. 1: 50.
- Några vänliga ord till unge män** af biskop J. C. Ryle. Tredje uppl. Kart. 60 öre, kloth. 1 kr.
- Ungdomskamp och ungdomsmod** af pastor Kristoffer Sahlin. Häft. 20 öre.
- Hvad är sann vänskap!** af kyrkoherde C. Skoogaard-Petersen. Häft. 50 öre, kart. 75 öre.
- Ledstjärnor ur Guds ord.** Korta dagbeträktelser sammanfogade af idel bibelord samt ordnade efter kyrkoåret. Bearbetning för svenska läsare af kyrkoherden K. Hull. Kart. 1 kr., kloth. 1: 60, kalfskinsband med guldsnitt 3: 50.
- Vägmärken, födelsedagsbok** med minnesord ur skriften jämte verser för hvar dag i året. Af L. S. Sjunde uppl. Kart. 1: 50, fint kloth. 2: 25, d.o med guldsnitt 2: 50.
- På himlastigen,** af E. Prentiss. Ny och fullständig öfversättning af G. S. Lövenhielm. Häft. 2 kr., kart. 2: 50, kloth. 3 kr.
- Ängsblommor.** Kristliga betraktelser för ungdom under hvarje dag i året, af L. L. Häft. 2: 25, v. b. 3 kr., kloth. 3: 25.
- Ynglingalifvet i evangelii ljus,** af K. Wagner-Groben. Öfversätt. af Teodor Lindhagen. Andra uppl. Häft. 25 öre.

OBS.!

Biblar och Nya Testamenten i enklare och finare band finnas, de förra i åtta olika upplagor, de senare i tolf, passande för *konfirmander*. Priset varierande allt efter bandens och papperets beskaffenhet från 1 kr. till 15 kr. för biblar, och från 50 öre till 3 kr. för Nya Testamenten.

Följande småskrifter kunna erhållas genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 54 Drottninggatan, Stockholm. Till landsorten expedieras de pr efterkraf eller mot insänd likvid jämte postporto.

Fredrika-Bremer-Förbundets uppkomst och utveckling. Föredrag af *Gertrud Adelborg*. Pris 10 öre.

Kvinnoarbete och Kvinnolycka af *Anna Sandström*. Pris 50 öre.

Under hvilka förutsättningar kan kvinnorörelsen blifva af verklig betydelse för kultur och framåtskridande af *Anna Sandström*. Pris 10 öre.

Till frågan om kvinnans politiska rösträtt. Ett diskussionsinlägg af *Natanael Beskow*. Pris 5 öre.

Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt? af *Anna Whitlock*. Pris 10 öre.

Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter af *Gustaf A. Aldén*. Pris 10 öre.

Den svenska kvinnans rättsliga ställning. Kort redogörelse för nu gällande lagstiftning af *Georg Stjernstedt*. Pris 60 öre.

De kvintliga kontors- och butikbiträdenas ställning. Ett bidrag till hufvudstadens arbetarestatistik. Pris 15 öre.

Petition uti Reglementeringsfrågan från Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse den 6 maj 1902. Pris 5 öre.

Fredrika-Bremer-Förbundets 20-årsmöte 12—14 januari 1905. Pris 25 öre.

Rabatt lämnas vid rekvisition af minst 100 ex.

Stadgar och berättelser angående Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet utsändas gratis.

Några drag ur M:me de Maintenons lif.

I Saint-Cyr, den stora kvinliga uppfostringsanstalten, ligger — som bekant — m:me de Maintenons största betydelse och största ära. Men hennes exceptionellt rika och växlande lif erbjuder äfven andra faser, värda att uppmärksammas. Som en komplettering af en uppsats i häft. 15 af föregående årgång, behandlande Saint-Cyr och m:me de Maintenon som uppfostrarinna, bör efterföljande skildring af denna märkliga kvinnas tidigare lefnadsöden vara af intresse, ehuru den kronologiska ordningen i hennes historia kommit att blifva rubbad.

* * *

M:me de Maintenon, eller som hennes flicknamn löd, Françoise d'Aubigné, fick redan tidigt lära känna lifvets svårigheter och bekymmer. Modern, Jeanne Cardilhac, hvilken uppfostrade sina barn oerhördt strängt och hvilken Françoise, som hon själf påstår, aldrig kunde se utan att darra, lefde, sedan hon blifvit änka, i ytterst små omständigheter i Paris. Dottern, hvilken af barmhärtighet omhändertogs af förnäma släktingar, kastades än hit än dit och hamnade en tid hos sin gudmor, en rik men snål fru, som åtagit sig att söka omvända den kalvinistiskt uppfostrade Françoise till katolicismen. Här rönt hon en ganska omild behandling och aktades ej mycket bättre än en tjänare, alldenstund man därigenom trodde sig kunna kufva hennes stolta sinne. Om denna sin vistelse hos tanten skriver sedermera m:me de Maintenon till »les Demoiselles de Saint-Cyr»: »Jag minnes, att jag var hos en af mina tanter, som var så rik, att hon hade en kaross med sex hästar; trots detta hade jag ändå aldrig annat än träskor hemma och man gaf mig aldrig kängor, annat än när det kom främmande. Min kusin och jag, som voro nästan jämgamla, fingo tillbringa en del af dagen med att vakta min tants kalkoner».

Den så ifrigt väntade omvändelsen kom emellertid icke, utan flickan sändes till ett ursulinerkloster för att behandlas med lämp-

ligare metoder, och ett gynnsamt resultat ernåddes verkligen till sist till stor glädje för Françoise' moder, hvilken med grämselse sett, att flickan af sin faster, m:me de Villette, uppfostrats i den kätterska läran. Denna faster, som hittills till stor del bekostat Françoise' uppfostran, tog nu sin hand ifrån henne och trots det, att flickan på grund af sitt goda hjärta, sin hjälpsamhet och sitt uppoffrande sinne gjort sig allmänt omtyckt inom klostret, kunde hon icke, då den reglementerade afgiften uteblef, längre få stanna där. Hon återvände nu till sin mor, som bodde i ett litet rum vid rue de Tournelles i Paris. Modern hade genom en arfsprocess blifvit tillerkänd en ränta på 200 livres, det enda man hade att lefva af, förutom hvad mor och dotter kunde förtjäna af sina händers arbete.

Den svåra tid, som nu följde, blef ett dysterst minne för dotterns hela kommande lif, denna tid under hvilken Françoise vid unga år lärde sig försaka och arbeta — hon var då blott tretton, fjorton år gammal — samt spara, en sak, som hon sedermera aldrig lämnade ur sikte eller vände sig af med, äfven när hon lefde i den största rikedom och lyx. Det var under denna tid hon fick den allvarliga syn på lifvet, som framlyser ur alla hennes bref, det medlidande med fattiga och bedröfvade, som hon ständigt lägger i dagen sedermera, men äfven den fasta karaktär och det stolta själfmedvetande, som gjorde, att hon kunde reda sig i de svåraste situationer och motstå alla de frestelser, som mötte den vackra Françoise d'Aubigné vid en lättsinnig konungs hof.

Icke långt från m:me d'Aubigné och hennes dotter bodde den kände satirikern, diktaren abbé Scarron. Denne man, hvilken väckt uppmärksamhet genom sina kvicka epigram och burleska vers, lefde nu värkbruten och lam, fjättrad vid sina rum, där han emellertid liflig till sinnet och med ett oförbränneligt godt humör emottog alla Paris litterära och förnäma storheter. I detta hem introducerades Françoise af m:me de Neuillant, som hoppats kunna gifta bort den vackra flickan, men på grund af sin kända snålhet icke bättre sörjt för den stackars fattiga Françoise, än att hon inträdde bland det illustra sällskapet i alldeles för kort och omodern kjol, hvilket hade till effekt, att flickan blyg och rodnande totalt tappade koncepterna samt började gråta vid upptäckten af den afstickande kostymen.

Trots denna sorgliga entré, började hon emellertid ett lifligt umgänge hos Scarron, alltjämt åtföljd af sin mor. Hon väckte

redan nu allmänt uppseende på grund af den charme hon utvecklade och den lifliga uppfattning hon lade i dagen, hvilka egenskaper så intogo Scarron, att han, trots den stora ålderskillnaden, — han var 44 år gammal och hon 15 — icke kunde motstå att erbjuda henne sin hand. Françoise moder hade under tiden dött, flickan stod ensam i världen, beroende af släktingars nåd, och det var därför snarare med glädje hon, fylld af medlidande med den sjuke diktaren och viss om att kunna vara honom till hjälp, vigde sig vid honom. Trots olikheten i ålder och karaktärer — han, den liflige, groteske skämtaren och hon den allvarliga, pryda flickan — lefde de som goda kamrater. Mån om att odla hennes intelligens, läste Scarron latin, italienska och spanska med henne, så att hon kunde skrifva på alla dessa språk. Hon hjälpte honom ofta med hans arbeten, skref efter hans diktamen och med den stora lätthet hon hade att uttrycka sig, hände det ofta nog, att hon fann det rätta ordet åt honom. I Scarrons hem möttes, som ofvan nämnts, alla Paris litterära och politiska celebriteter. Tonen i denna salong, där skämtet dyrkades framför allt, var visserligen icke alltid hvad vi mena med *comme il faut*, men den unga m:me Scarrons närvaro höll stämningen inom vissa gränser och hon hade ett stort inflytande öfver sin frispråkiga make. I detta sitt hem stiftade Françoise bekantskap med markis d'Albret, med hertig Richelieu m. fl. framstående personer, hvilka sedermera skulle blifva af betydelse för henne och bereda henne väg till hofvet.

Efter åtta års äktenskap dog Scarron 1660. Det såg nu åter mörkt ut för Françoise d'Aubigné. Mannen efterlämnade ingen förmögenhet, han hade förslösat allt han ägt, och makarna Scarrons ekonomi hade tidvis varit rätt bekymmersam, hänvisade som de voro att lefva på de summor diktarens böcker, verser och bon-mots eller, som Scarron själf brukade skämtsamt uttrycka sig, på det, hans markisat de Quinet (namnet på hans förläggare), inbringade.

* * *

Den berömde författarens änka behöfde emellertid icke länge vänta på utvägar ur den ekonomiska knipan, ty hennes inflytelserika vänner utverkade snart från änkedrottningen — Anna af Österrike — en årlig pension på 2,000 francs, en summa, hvilken med m:me Scarrons kända sparsamhet och klokhets var fullt till-

räcklig att sätta henne i stånd att kunna lefva och umgås i de förnåma familjer, hvori hon blifvit introducerad.

Från och med denna tid — hon var då 25 år gammal — då hennes egna affärer på ett så lyckligt sätt blifvit ordnade, är det hon ägnar sitt lif utåt; åt andra. Hon kan icke se sina väninnor i behof af hjälp utan att uppoffra sig för dem, hennes stora kärlek till barn, som måhända var ett af hennes mest sympatiska drag och ett utslag af de enda verkligt ömmare känslor hon var mäktig af, börjar nu att taga sig uttryck på mångahanda sätt, och lusten att leda, uppfostra, styra, råda drifver henne till utvecklandet af en energi och rastlöshet, hvilken sedermera blir henne följaktig under hela hennes kommande lif. Från den period, som nu närmast följer, har hon själf ej lämnat många dokument. De bref, hon skref under denna tid, ha ej blifvit tillvaratagna, ingen anade väl då den roll, som den blygsamt och enkelt uppträdande m:me Scarron en gång skulle spela. På gamla dagar talade hon emellertid gärna om sin ungdom med lärarinorna och eleverna i Saint-Cyr, dels i form af uppfostrande samtal dels i form af skrifna instruktioner, uti hvilka hon älskade att framställa sig som ett rättesnöre och mönster för ungdomen och då hon, genom framdragande af de obetydligaste detaljer ur sitt alltid genomkorrekta, gudfruktiga och uppoffrande lif, aldrig tröttnade att visa de unga hur man bäst undgår detta lifvets frestelser och skapar sig ett godt renommé. Dessa ännu bevarade samtal och instruktioner lämna därför ett godt material, icke blott till bedömande af hennes karaktär, utan äfven till kunskapen om de yttre konturerna af hennes lif.

Enligt dessa dokument veta vi, att hon hufvudsakligen ägnade sig åt att hjälpa två af sina intimaste väninnor, markisinnan de Montchevreuil samt m:me de Heudicourt. Familjen Montchevreuil bodde på landet på sitt gods och där hade hon tidvis sitt hem efter mannens död. I en af sina instruktioner till eleverna i Saint-Cyr berättar hon följande, icke utan en stark bismak af egenkärlek, men alltid i den bästa afsikt att imponera och med sitt goda exempel inverka på de unga damerna: »På den tiden jag bodde i Paris fattades mig ingenting alls, jag var alltid i mycket angenämt sällskap och man hade hälst sett, att jag aldrig lämnat det; emellertid for jag vanligtvis ut till min goda vän m:me de Montchevreuil, hvilken var ständigt sjuk eller låg i barnsäng, och hvarken det ena eller andra var fallet med

mig. Jag tog vård om hennes hushåll, jag skötte hennes räkenskaper och alla affärer. En dag, då jag sålt en kalv för femton eller sexton francs, kom jag hem med hela summan i deniers *), emedan det goda folket, som jag handlat med, icke hade andra pängar att ge mig, det var mycket tungt och smutsade förfärligt ned mitt förkläde. Jag hade alltid m:me de Montechevreuil's barn omkring mig, ett lärde jag att läsa innantill, ett annat läste jag katekesen med och jag undervisade dem i allt jag kunde. Hon (m:me de Montechevreuil) hade föresatt sig att sy en möbel i tapisseri; jag ägnade mig helt och hållet åt detta, i mitt anletes svett rent af. Vi arbetade i vagn en gång under en tre veckors lång resa, som vi företogo i en förfärlig hetta; hon hade svågrar som trädde på nålarna åt oss, så att vi ej skulle förlora någon tid, jag arbetade utan att tänka hvarken på hettan eller det vackra vädret och steg ej ur en enda gång för att hämta luft... M:me de Montechevreuil hade en liten dotter, hvares ben voro krokiga; det fanns ett särskildt sätt hvarpå de skulle lindas och hvilket endast jag förstod mig på; det måste ofta bytas om, man kom och hämtade mig midt i ett sällskap och hviskade i örat på mig, att hon behöfde lindas, jag slet mig lös för att göra denna tjänst, sedan återvände jag till sällskapet igen. Se där mina barn, hur man bör göra, när man vill bli älskad!»

I denna sista fras uttrycker m:me de Maintenon sitt lifs hela diktan och traktan: att blifva älskad och afhållen af alla människor. Hennes hjärta var synnerligen rymligt, hon kunde icke endast lefva för en eller några, alla ville hon behaga, alla ville hon vara till lags. Därför satte hon in hela sitt lif på att genom godhet, mildhet, oegennyttia, kärlek till hela mänskligheten, fromhet, gudsfruktan och liknande dygder skaffa sig ett ärofullt rykte, »une belle réputation». På ett annat ställe säger hon också om sig själf: »Det fins ingenting, som jag icke skulle varit i stånd till att göra eller lida för att man skulle tala väl om mig; jag fick anstränga mig mycket, men det gjorde ingenting, om jag bara därigenom skaffade mig ett godt rykte, det var min vurm, jag brydde mig icke det minsta om penningar, jag var uppfostrad, höjd öfver all egennyttia, men jag ville ha äran.»

M:me de Sévigné och andra samtida, hvilka sammanträffa med den unga änkan Scarron, beskrifva i förtjusta ordalag all den

*) Ett gammalt franskt småmynt, motsvarande $\frac{1}{12}$ sou.
(Förf. ann.).

älskvärdhet, all den esprit, den vackra Françoise utvecklar. Under denna sin rastlösa verksamhet bland sina vänner observeras hon nu af m:me de Montespan, konungens mätress, hvilken hon först sammanträffat med i marskalk d'Albrets familj. Denna bekantskap med m:me de Montespan blef som bekant den stora vändpunkten i hennes lif. Om detta talade hon gärna, när hon blef gammal och blickade tillbaka på sin ungdomstid. Hon säger därom till sina unga vänner: »Skulle ni väl kunna tänka er, att det, som utgjorde första begynnelsen till denna kolossala lycka var, att utan att jag det minsta tänkte på det, m:me de Montespan lade märke till de väntjänster jag gjorde madame de Heudicourt, som var vår gemensamma vän och hos hvilken hon ofta såg mig; jag gjorde samma saker där som hos m:me de Montchevreuil; jag låg aldrig sex timmar i min säng, och under det husets härskarinna icke steg upp förrän klockan tolf på middagen, gaf jag order om allt i hennes hus och satte i gång tapetserare och arbetare, samt hjälpte dem ofta, när jag såg att de hade behof däraf.»

* * *

Den ståtliga, vackra markisinnan de Montespan, som vunnit konungens gunst, hade alltså varit i tillfälle att lära känna m:me Scarrons ovanliga talang som uppfostrarinna. När år 1669 markisinnans och konungens första barn föddes, gällde det att finna en person, hvilken med iakttagande af all den diskretion, som var nödvändig i ett så delikat fall, kunde och ville åtaga sig dettas vård. Hennes tanke föll då på m:me Scarron och saken framställdes för henne. Situationen var ganska obehaglig, barnets existens fick på inga villkor yppas, ansvaret var mycket stort, ty det var konungens barn och hon förutsåg, att hon skulle komma att intaga en skef och svår ställning gentemot världen. Intet under att hon tvekade. Hennes betänkligheter öfvervunnos emellertid, hon hade som vanligt svårt att neka en väntjänst, så mycket mera som hon stod i tacksamhetsskuld till m:me de Montespan för någon obetydlighet, och utsikten till kunglig pekuniär ersättning spelade väl äfven en icke oväsentlig roll för en person, hvilken så ofta stått inför ekonomiska bekymmer som m:me Scarron. Hennes svar blef, att om barnet var konungens och majestätet befallde henne åtaga sig dess uppfostran, skulle hon göra det. Konung Ludvig framförde då en formilig anhållan

hos henne, hvarpå hon gick till det kinkiga värfvet. Under de närmast följande åren växte dock konungens barnskara med m:me de Montespan. År 1670 föddes hertigen af Maine, 1672 grefven af Vexin, 1673 m:lle de Nantes och 1674 m:lle de Tours, alla dessa barn, hvilka sedermera legitimerades och lefde vid hofvet fullt erkända vid sidan af de kungliga prinsarne af blodet, uppfostrades äfven af m:me de Maintenon och vårdades på det ömmaste af henne som små.

Hon hade gifvit sitt hedersord åt konungen att ej yppa hans hemlighet och hon uppfyllde troget sitt löfte. Att bevara en hemlighet kunde hon som få. Också finner man i hennes korrespondens under de närmast efter 1669 följande åren icke ett ord om hennes uppfostrarinneskap af de Montespaniska barnen. Hon lefde under denna tid ett fullkomligt dubbelfif, ett yttre ute med sina vänner i staden för att bortvända uppmärksamheten och om hvilket m:me de Sévigné i sina bref till sin dotter, m:me de Grignan, ofta talar, samt ett inre, tillbakadraget lif i en utkant af staden, där hon utför sina mödosamma plikter mot de anförtrödda barnen. Om detta hennes senare lif skulle man icke veta mycket, såvida hon icke längre fram talat därom så detaljeradt med flera af damerna i Saint-Cyr, bland annat med m:me de Caylus och m:lle d'Aumale, hvilka sedan upptecknat hennes berättelser.

Barnen utackorderades först på olika ställen i Paris omgifningar, och m:me Scarron fick flacka från det ena stället till det andra för att se om de små. Sedermera hyrde man emellertid ett isoleradt hus vid rue de Vaugirard, dit hon flyttade med barnskaran för att bättre ha den omkring sig. M:lle d'Aumale berättar, att genast efter barnens födelse kom m:me Scarron maskerad och hämtade i smyg den nyfödde under den förfärligaste ångest, att man skulle afslöja hennes hemlighet. Otrolig rent af var den möda hon gaf sig att uppfylla sin plikt. Ibland fick hon stiga upp fjorton, femton gånger om natten för att spara amman besväret och ofta utförde hon de gröfsta arbeten, emedan inga arbetare fingo släppas in i huset. Sedan hon flyttat till rue de Vaugirard blef emellertid hennes situation något mindre olidlig. Konungen hemlighöll icke längre så strängt sitt förhållande till m:me de Montespan, alldenstund han var starkt betänkt på att legitimera sina barn med henne, och följaktligen kunde m:me Scarron — visserligen under iakttagande af diskretion — föra

ett mera otvunget lif. Hon fick en mängd tjänare till sin disposition och förde som guvernant för de kungliga barnen ett särskildt hushåll. En gång i veckan fick hon aflägga räkenskap för m:me de Montespan, hvilken då förfrågade sig om barnens tillstånd, utlämnade penningar, gaf order och kontraorder, ibland visade sitt missnöje, ibland sin tacksamhet. Detta tillstånd varade i fyra år. Den 20 december 1673 legitimerades de kungliga barnen inför parlamentet och därmed var hemlighållandet af m:me Scarrons mission icke längre nödvändig. Hon flyttade jämte sina skyddslingar till hofvet, där hon inlogerades i m:me de Montespanns våning, hon är nu öppet erkänd som de kungliga barnens uppfostrarinna och kommer hädanefter i närmare beröring med såväl konungen som hela hofvet.

Man kan i våra dagar undra öfver att en person med m:me de Maintenons sedliga känsla och stränga fromhet ville åtaga sig ett så pass komprometterande uppdrag som detta och så att säga gå i komplot med otroheten. Men man får komma ihåg, att den tidens syn på saken var en annan än nutidens. Konungens person var så höjd öfver alla andra jordiska varelser, han var så dyrkad och afgudad, att för honom gällde helt andra moraliska lagar än för andra dödliga. Hans små svagheter och skandaler voro i världens ögon ursäktade, ja nästan respekterade, och därför var rollen af uppfostrarinna af konungens naturliga barn långt ifrån en degradering, snarare en utmärkelse. Därtill kom, att m:me Scarron hade börjat fästa sig vid barnen, isynnerhet vid hertigen af Maine, hvilken allt ifrån späda år var mycket sjuklig och för hvilken hon var som en verklig mor.

Sedan hon flyttat till hofvet och konungen närmare lärt känna henne, kom hon dock snart i ett ganska spändt förhållande till m:me de Montespan, hvilken genom sitt nedlåtande sätt, sin ombytthet och börjande svartsjuka gjorde lifvet surt för henne. Från denna tid, under hvilken m:me Scarron flitigt korresponderar med sin biktfader, abbé Gobelin, finnes en massa bref bevarade, uti hvilka hon lättar sitt hjärta och ber om råd. M:me de Montespan trakasserade henne på alla sätt, mest genom den härsklystnad och systemlöshet hon ådagalade med afseende å barnens uppfostran, hvilken m:me Scarron hälst velat sköta ensam. I september 1674 skrifver m:me Scarron till abbé Gobelin: »Jag är nedtyngd af melankoli, man dödar de stackars barnen utan att jag kan förhindra det, den ömhet jag hyser för dem gör att

jag blir outhärdlig för dem, som rå om dem, och som det är mig omöjligt att dölja hvad jag tänker, kommer jag att hata de människor jag lefver samman med och hvilka jag ej skulle vilja miss-haga... Jag besluter mig ibland för att icke inlägga så mycken ifver i det jag gör och att öfverlämna barnen åt deras mors ledning, men då blir jag rädd för att misshaga Gud...»

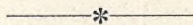
Längre fram i samma månad skrifer hon åter till sin biktfader: »M:me de Montespan och jag hafva i dag haft en ytterst liflig konversation och som jag var den lidande parten grät jag mycket och hon framställde saken för konungen på sitt sätt. Jag tillstår för er, att det är förfärligt pinsamt att lefva i ett sådant tillstånd, att jag hvarenda dag kan vänta sådana historier och det skulle vara bra härligt att återtaga min frihet. Jag har tusen gånger haft lust att gå i kloster, men fruktan för att jag skulle ångra mig gör att jag icke aktat på de maningar, som tusentals människor skulle ansett för kallelse. Sedan sju månader förgås jag af längtan att draga mig tillbaka och samma fruktan hindrar mig från att göra det... Jag kan ej förstå, att det kan vara Guds vilja, att jag skall lida under m:me de Montespan... Jag vågar ej tala med konungen direkt, ty det skulle hon aldrig förlåta mig och äfven om jag finge tala med honom, kan jag icke på grund af mina plikter till m:me de Montespan tala illa om henne.»

I ett senare bref förklarar hon emellertid för abbé Gobelin, att hon inga allvarliga afsikter hade att bli nunna, därtill var hon för gammal — 39 år — och hennes längtan att tjäna Gud var nog vid denna tid ej häller så stor, att hon för den skull ville uppge tanken på de belöningar, som väntade henne. Konungen hade lofvat henne en summa på 100,000 francs och hon börjar nu göra upp planer, hur hon bäst skall använda dem för att åt sig inrätta en fristad och komma ifrån det pinsamma beroendet af konungens mätress. Hon skrifer härom själf: »Jag är den mest egoistiska varelse i världen och jag tänker ej på annat än att öka mina ägodelar, det är ej utan skrupler för det honetta i saken och det plågar mig att pressa folk att göra mig tjänster, då jag betänker att det endast är för att lämna dem. Emellertid är jag mer än någonsin besluten att göra det och ingenting synes mig svårare än att lefva i det tillstånd jag gör.» Till sin stora tillfredsställelse erhåller hon af konungen sammanlagdt 200,000 francs. För dessa pengar inköpte hon året därpå, 1675,

slottet Maintenon, hvilket hon förskönade och inredde till en tillflyktsort åt sig och sin familj, isynnerhet åt brodern, grefve d' Aubigné, hvilken 1678 gifte sig och ofta tog in där med sin familj. Hennes brorsdotter, hertiginnan de Noailles, ärfde sedan slottet, hvilket ännu befinner sig i släkten Noailles ägo.

(Forts.).

Edla af Klercker.

Kvinnorörelsen.

En översikt i korta drag.

Af alla de omhvälfvande rörelser, som sträfva att störta de gamla samhällsförhållandena öfver ända för att ersätta dem med nya mer tidsenliga, är det ingen som i lika hög grad måste väcka alla tänkande människors sympatier som kvinnorörelsen, »kvinnornas revolution». Ty här är det mer än halfparten af det mänskliga släktet, som rundt om i hela den civiliserade världen från yttersta västern till yttersta östern, från Nordamerika till Japan, kämpar för sin andliga och materiella frigörelse och detta icke med några våldets medel utan med de mäst humana vapen, som öfverhufvud kunna tänkas: den svagares vädjan till den starkares, den förtrycktas till förtryckarens ridderlighet och rättvisa.

Kvinnorörelsen i modern mening som en enhetlig, målmedveten sträfvan att höja kvinnan som människa och medborgarinna till en ställning, fullt jämbördig med mannens, är endast några tiotal år gammal. Men själfva den bärande tanken i denna den mänskliga civilisationens enastående revolt, den, att lyfta hela det kvinnliga släktet till en människovärdigare tillvaro än som en mannens och hemmets slafvinna genom att utvidga området för kvinnans teoretiska och praktiska verksamhet och dymedelst äfven tillföra det mänskliga kulturarbetet nya krafter och impulser, har redan då och då sedan århundraden tillbaka skymtat fram; men till en början blott som en djärf förflugen idé, förvånande genom sin nyhet. Men i samma mån som civilisationen skridit framåt och de yttre förhållandenas tvång låtit kvinnan känna trycket af sin belägenhet, har den allt tydligare gjort sig gällande tills den slutligen i våra dagar vuxit ut till ett oafvisligt kraf, ett socialt problem, som det är samhällets plikt att lösa.

Redan på 1400-talet utgaf den begåfvade franska skaldinnan Christine de Pisan en bok om kvinnans emancipation, den första som öfver hufvud taget behandlat detta sociala problem. År 1505 publicerade den tyske filosofen Cornelius Agrippa ett litet arbete på latin, där han argumenterade för kvinnans rätt till högre bildning, och samma fordran framställde ett århundrade senare i England Robinson Crusoes berömde författare, Daniel Defoe. Men dessa och dylika tidigare försök förmådde lika litet som det betydande politiska inflytande de högre ståndens kvinnor utöfvade under 1700-talet att åstadkomma någon mer varaktig förbättring i det kvinliga könets sociala ställning. Ja, ännu långt in på det 19:de seklet befann sig kvinnan i ett förnedrande omyndighetens tillstånd, utestängd från så godt som alla möjligheter till själf försörjning och naturligtvis undanhållen från allt deltagande i det offentliga lifvets värf.

Man skulle tycka, att franska revolutionen, som proklamerade frihet, jämnlighet och de allmänmänskliga rättigheternas helgd, borde ha lossat på de tunga bojor, som en föråldrad åskådning och nedärfd sed lagt på kvinnan; men med de mänskliga rättigheter, som offentligen proklamerades, menades endast mannens och kvinnan blef glömd. Hennes stämma tystades ner af pöbelskränen kring de bloddrypande guillotinerna. Men indirekt blef likväl franska revolutionen af omätlig betydelse äfven för kvinnans frigörelse. Det var nämligen en nära liggande konsekvens af revolutionsmännens ofvannämnda doktriner, hvilka nu som allmängiltiga sanningar ingått i folkens medvetande, att omsider tillämpa dessa äfven med afseende på kvinnan. Få företeelser voro dessutom — ytttrar en författare — mer ägnade att väcka tänkande människor till insikt om det skefva i kvinnans ställning, än den orättvisa, som begicks mot henne just af dem, som själfva kallade sig frihetens förkämpar. Det fanns också i revolutionens begynnelse en liten, men energisk grupp af män och kvinnor med Condorcet och Olympe des Gouges i spetsen, som icke tröttnade att framhålla republikens skyldigheter äfven mot henne. Från Condorcet härleder sig det kända yttrandet, att antingen hafva inga människor medborgerliga rättigheter eller ock ha de alla sådana och den som röstar mot en annans rätt på grund af dennes olikhet i religion, kön eller hudfärg, har därmed äfven afsagt sig sin egen rätt. Olympe des Gouges yrkade i en liten skrift, som hon tillägnade Marie Antoinette, att äfven kvinnornas rättigheter skulle offentligen proklameras; ty —

säger hon — kvinnan födes liksom mannen fri och hon bör därför kunna erhålla på samma villkor, samma ställning i samhället som han. Ungefär samtidigt framträdde med liknande kraf i Tyskland G. von Hippel och i England Mary Wollstonecraft, hvars geniala, varmhjärtade »Försvar för kvinnans rättigheter» är ett af emancipationslitteraturens standard works. Läran om könsens lika berättigande förkunnades äfven af Saint-Simon i början af 1800-talet och upptogs därför äfven af de franska socialisterna men utan att leda till några praktiska resultat, och icke håller revolutionerna 1830 och 1848 blefvo af någon mer djupgående betydelse för kvinnans frihetssträfvande.

Det sistnämnda året kan likväl betraktas som den moderna kvinnorörelsens födelseår. 1848 sammanträdde i Seneca Falls i staten New-York den första kvinnosakskongressen, från hvilken det fullt målmedvetna organiserade kvinnosaksarbetet leder sitt ursprung. Rörelsen har sålunda utgått från de Nordamerikanska fristaterna, där tvenne kvinnor, Cady Stanton och Susan Anthony, trädde i spetsen för den, och härifrån spridde den sig först till England och sedan till Europas öfriga länder. I Stuart Mill fann emancipationens idé en förkämpe, som mer än någon annan har häfdat kvinnosakens ställning i det allmänna medvetandet. Det var denna berömda engelska tänkare förbehållet att med den rationella vetenskapens hjälp röja en plats för henne bland vår tids öfriga reformfrågor och det är från hans banbrytande på den radikala individualismens botten hvilande arbete »Om kvinnans underordnade ställning», som ännu i dag kvinnosakens förfäktare hemta sina vapen. »Hans teori» — så har sagts med rätta — »har för kvinnosaken i den gamla världen haft samma betydelse som den amerikanska praktiken: den första har skaffat de ledande argumenten, den senare de upplysande exemplen».

Mill sådde icke längre i någon oberedd jordmån, utan när han höjde sin stämma till försvar för kvinnan, voro de sociala förutsättningarna redan tillräckligt mogna för förvärligandet af emancipationens tanke, då de yttre förhållandena nu gjorde reformens genomförande till en tvingande nödvändighet.

Den andliga och rättsliga åtskillnad, som uppstått genom olikheten mellan den fysiskt starkares, genom könslifvets betingelser mer obundne mannens och den vid hem och hård fjättrade kvinnans intressen, kändes af denna mindre tryckande så länge hon af sin husliga verksamhet var helt och hållet upptagen och

hon på grund af sin bristande intellektuella utveckling icke för-
 mådde blicka utöfver de för hennes kön satta trånga gränserna.
 Först när på grund af den ekonomiska omhvälfningen under
 det 19:de århundradet maskinindustrien aflöste husfliten och häri-
 genom en mångfald af sysslor, som förut utförts af kvinnan, nu togs
 ifrån henne, blef hon fullt medveten om det tryckande i sin be-
 lägenhet. Detta gällde likväl mindre den arbetande klassens kvin-
 nor, hvilka i stor utsträckning funno anställning i industriens
 tjänst, där den svagare kvinliga kraften på mångfaldigt sätt kunde
 användas. Men för de högre, mer bildade klassernas kvinliga prole-
 tärer har öfvergången icke varit lika lätt. För dem har ställt sig alle-
 handa hinder i vägen af fördomar och lagbud, som först måste öfver-
 vinnas, innan de kunna nå den sociala position, den ekonomiska, rätts-
 liga och politiska ställning de önska, och det är också dessa kvinnor,
 som egentligen haft att utkämpa den halfsekelånga kampen för
 frigörelsen.

Under denna sin kamp ha de likväl sakta, men säkert gått seg-
 rande framåt, och i samma mån, som de pröfvat sina krafter, har deras
 själf tillit vuxit och deras mål satts högre och högre. I våra dagar
 är för dem icke längre den ekonomiska synpunkten den allt
 behärskande, utan en högre mer ideell har trängt sig fram vid sidan
 om denna. I samma mån som deras andliga synkrets vidgats, ha
 de mer och mer i trots af allt talet om »missbrukad kvinnokraft»
 förlorat tron på den gamla dogmen om den äktenskapliga plikt-
 uppfyllelsen som deras högsta lifsuppgift och lifsinnehåll, och de
 fordra nu som sin allmänmänskliga rätt, att utan alla godtyckliga
 inskränkningar få deltaga i och tillgodogöra sig det mänskliga
 kulturarbetet i alla dess former och grader.

* * *

När kvinnan nått fram till detta ännu i fjärran hägrande
 mål, är hennes seger fullbordad, men först då. Och denna hennes
 seger skall inleda en ny epok i den mänskliga odlingens historia. Om
 också den därmed vunna fulla likställigheten och den fria konkurren-
 sen könen emellan — som en framstående svensk historiker före-
 spått — till en början skall medföra svåra sociala brytningar och det
 redan gryende könshatet växa ut till en ny våldsamt kamp, blir detta
 blott ett öfvergående stadium i utvecklingens förlopp. På striden skall
 freden följa och den naturliga kärleken könen emellan skall sedan

vända tillbaka förädlad, fördjupad och förstärkt. Det gamla kvinno-idealet skall då ha försvunnit och ett högre och ädlare träd i dess ställe. Mannen skall icke längre se i kvinnan endast njutningsmedlet och slafvinnan, men icke håller den förhatliga konkurrenten, som sliter lefvebrödet ur hans hand, utan den i bildning jämbördige, af samma lifsintressen besjälade kamraten, som förljufvar arbetet och delar mödan och sida vid sida med honom kämpar för samma mänsklighetens mål: den alla lyckliggörande, alla sociala åtskillnader utjämnande kulturutvecklingen.

Till försvar för rättfärdigheten af sin kamp behöfver kvinnan endast använda ett enda argument: det etiskt-sociala axiomet, att hon som människa bör ha samma allmänmänskliga rättigheter som mannen, och ur denna kvinnoensakens högsta ovederläggliga princip kan hon logiskt deducera fram sina speciella rättsliga kraf: att hon bör ha tillgång till samma bildning som mannen; att hon i följd af en sådan bildning bör kunna nå samma borgerliga ställning som han och att hon likaväl som han bör kunna lagligt skydda sina rättigheter. Rättigheterna bör hon sålunda hafva, huru hon än sedan kommer att begagna sig af dem — hvilket blir hennes ensak — och huru än hennes andliga förmögenheter äro beskaffade, jämförda med mannens — hvilket ännu är ett olöst psykologiskt problem. Och likväl är det mot denna senare punkt, som kvinnoemancipationens vedersakare huvudsakligen riktat sina angrepp, hvarigenom striden förts öfver på ett för saken främmande gebiet, fått en ofta alltför lidelsefull karaktär och äfven onödigtvis förlängts, då genom de främmande synpunkterna den allmänna uppfattningen om kvinnofrågans innebörd förvillats och förvridits.

Man tycker, att staten, som har att vaka öfver allas rätt, i första hand borde göra rättvisa åt kvinnan; att den utan skrupler borde öppna sina bildningsanstalter och ämbetsverk för henne och skänka henne politisk rösträtt. Men det är just från denna sida, som nu det sista men också mäktigaste hindret reser sig i hennes väg. Ty staten med sin byråkratiska konservatism och sina af regent och folk sanktionerade lagar är en stereotyperad institution, hvars portar och fönstergluggar icke genast öppnas för det brusande vinddraget af en ny tids anda. Staten behöfver lång betänketid, innan den ger sig i färd med att stryka bort i sin lagbok några föråldrade paragrafer och några urmodiga kotymer i sitt invecklade ämbetsmannamaskineri för att ersätta

dem med nya mer tidsenliga. Först när en ny idé trängt så långt in i det allmänna medvetandet, att den har majoritetens mening för sig, har den utsikt att adopteras af statens makter och formuleras i ett allom bjudande suveränt lagbud. Är en sådan idé af en mer omfattande karaktär, så att dess seger innebär en mer eller mindre genomgripande omhjälfning af åskådningar och förhållanden på olika områden af det mänskliga samhälls- och kulturlifvet, uppträder den nämligen sällan genast som en öfver allt motstånd triumferande makt utan får nöja sig med att endast gradvis, steg för steg och under år af kamp föra sin reformation igenom.

Så har det gått med kvinnoemancipationens ännu för sin seger kämpande idé. Sakta men säkert har den arbetat sig framåt, som vi sett, ehuru i olika grad i olika länder alltefter måttet af de särskilda folkens allmänna kulturutveckling. Hvad de skandinaviska länderna beträffar, Sverige och Norge, har kvinnan här i det hela nått längre fram på frigörelsens bana än deras medsyster i det öfriga Europa. Tack vare det förstående, med hvilket våra lagstiftare hittills mött den svenska kvinnans sträfvan, hennes eget energiska arbete för sin sak och vårt folks höga kulturella nivå, kunna vi också hysa ett godt hopp om att kvinnofrågan inom en icke allt för aflägsen framtid skall vara löst i vårt land.

H. Lindegren.

Nancy och dess skatter.

Några reseintryck.

Det var en stor dröm — Karl den djärfves af Burgunds — att bilda ett rike, som skulle sträcka sig från Nordsjön i norr och till Medelhafvet i söder, med Nancy till hufvudstad.

Men af drömmen blef ej verklighet. Efter att först ha firat ett lysande intåg i den lothringiska staden, förlorade han sitt nyvunna fäste där genom det ryktbara slaget vid Nancy, den 5 januari 1477, och stupade själf utanför dess murar, genom sin död på dess blodiga slagfält ständigt lefvande i den stads minne, som han ärnade till sitt blifvande rikes medelpunkt. En enkel,

kort pelare med det lothringska dubbelkorset utvisar platsen, där tvänne dagar efter slaget hans lik fanns, såsom det säges till hälften uppätet af vargar. Med honom svann konungariket Burgund, och Nancy förblef i hertigen af Lothringen, René II:s våld.

På platsen S:t Epvre, strax invid den ståtliga kyrkan med samma namn, är rest en ryttarstaty öfver denne René, men blott i half storlek, och har man svårt att föreställa sig, att denna lilleputt-människa på sin lilleputt-häst var Karl den djärfves besegrare. När man reser en staty öfver en sådan historisk personlighet, borde han åtminstone få behålla sina mänskliga dimensioner. Men Karl den djärfve blef begrafven med stor pomp och ståt och hvilat nu för alltid i sina stolta drömmars stad.

Om hans storhetsdröm och tragiska död sväfvat öfver staden och förläna den ett historiskt intresse, så har likvisst hertig Stanislas, ex-konungen i Polen, lämnat mera synliga spår af sin regeringstid. Han gjorde nämligen Nancy till hvad det nu är — en sällsynt vacker stad, en klenöd bland Frankrikes provinsstäder.

Place Stanislas torde också söka sin like. Den är en af Frankrikes vackraste platser — ett rektangulärt torg, med *Hôtel de Ville* som medelpunkt, teatern och militärklubben å ena sidan, Grand Hôtel och biskopsgården å andra, alla dessa byggnader förenade och sammanbundna genom de underbaraste, ciselerade portar af Lamours konstnärliga hand, hvilken lefde och verkade här.

Midt på platsen står hertig Stanislas ståtliga staty, skådande ut genom den af honom, till ära för hans intåg af Ludvig XV uppförda *Arc de Triomphe*, som genom en bred allé leder till en ståtlig byggnad i rundbågeform; — äfven den omgärdad af Lamours konstverk och numera säte för Nancys generalbefälhafvare.

Rundt om Place Stanislas mynna gator ut i alla riktningar; här är pulsådern, från hvilket allt lif utgår. På ena sidan är den storartade parkanläggningen, *la Pépinière*, stadens förnämsta, med förtjusande anläggningar prydda promenadplats, äfven den tillkommen under hertig Stanislas regeringstid.

I *Hôtel de Ville* är det vackra museet. Främst bland dess många och dyrbara taflor ser man Rubens *Christi förklaring*, som fransoserna röfvade från en kyrka i Mantau (1797) och sedermera skänktes af Napoleon I till staden Nancy. Det är en kolossal tafla med dessa underbara, klara färger, som trotsa tid och rum; kompositionen är öfverväldigande, och man står bländad af denna storartade inspiration och lysande färgprakt. Dessutom finnas

dyrbara taflor af sådana mästare som Michel Angelo, Leonardo da Vinci, van Dyck, Ribèra, Velasquez m. fl. samt en sal med endast moderna franska konstverk.

Morots Kristi korsfästelse intager främsta rummet. Det är en väldig duk, strängt realistisk. Ett groft timradt kors, hvarå målarkonsten firar en anatomisk triumf i Frälsarens blodiga lekamen — öfver det hela dyster stämning — grått i grått, som om horisonten där bakom dolde en värld, från hvilken all sol blifvit bannlyst.

Skulptursamlingen är mindre betydande; dess glanspunkt är ett kristushufvud af *Ligier Richier*.

Förutom museet finnes en dyrbar samling antikviteter och historiska minnesmärken uti *Palais Ducal*— i sig själf ett mästerverk med dess egendomliga portal, hvarå i en djup nisch ses hertig Antoinets ryttarbild, huggen i sten af Viard.

I palatsets storartade sal, *Galerie des Cerfs* kallad, finnas hopade alla dessa skatter, öfver hvilka Nancy med rätta är så stolt.

Där finnas bland annat de dyrbara gobeliner, som smyckade Karl den djäfvets tält vid belägringen af Nancy; där finnas en hel följd af gravyrer öfver hertig Karl III:s likprocession, en procession så ståtlig, att det sades i medeltiden, att bland de tre saker som voro värda att se i Europa, var en hertig af Lothringens begrafning, en tysk kejsares kröning i Frankfurt och en fransk konungs smörjelse i Reims.

Bland Nancys rika skatter få vi ej glömma dess praktfulla kyrkor. Förutom den ståtliga katedralen med dess dyrbara relikier är den rikt smyckade S:t Epvre-kyrkan den förnämsta. På mig gjorde den likvisst intryck af en enorm kulört glaslykta med alla de brokiga, breda glasfönstren, som nästan bilda hela väggar, endast med några pelare, hvilka liksom gifva stöd åt dessa fragila konstverk af glas, hvarigenom dagern spelar och skiftar i den mest växlande och trolska belysning. Den är rekordet af katolska kyrkans förmåga att verka på människans yttre sinnen och är också tillkommen genom oerhörda donationer och storartade uppoffringar från enskildas sida.

Men om S:t Epvre egentligen verkar som en kyrka för öfverklassen, en kyrka, som kommer en mer att tänka på denna världens flärd än på kristendomens enkla sanningar, så gör den mycket anspråkslösare kyrkan *Notre-Dame de Bonsecours* ett helt annat intryck; vare det sig nu beror af madonnans undergörande bild, som sväfvat i det vackert upplysta koret, eller på taflorna öfver

autodaféer som ses på dess väggar. Där hvila också hertig Stanislas och hans maka, Katarina Opalinska, där förvaras i en marmorkista hjärtat af deras dotter, Marie Leczinska, Ludvig XV:s gemål.

Så finnes en liten kyrka, *des Cordeliers*, full af grafvar och hertigarna af Lothringens sista hvilorum.

Men hvad som kanske mer än allt annat bidrager till att förläna åt Nancy dess egendomliga karaktär, är den mängd af gamla portar som ännu finnas där, alla väl bibehållna. Jag har räknat dem till sju, men det finnes kanske flera. — Egendomligast är *porte de la Craffe*, en dubbelport, liksom fodrad med en annan, *porte Notre-Dame*, ehuru den i och för sig själf är så bred att militärfängelset är förlagdt däruti. Genom denna port eller tunnel gjorde hertigarna af Lothringen fordom sitt intåg i Nancy; på senare tider likvisst byggdes en ny port, *porte Saint-Nicolas* i den nyare stadsdelen, och blef det genom den, som de lothringiska hertigarnas högtidliga intåg skedde; troligen emedan tåget härigenom kom att passera genom Nancys hufvudgator.

Totalintrycket af Nancy är att man kommit i en värld af minnen, af förgången glans och djärfva storhetsdrömmar, men på samma gång i en stad, mer än någon annan inhöljd i katolicismens mörker, och där hvar tredje människa man möter är präst eller nunna.

Men jämsides blomstra konst och vetenskap, och Nancys universitet och dess konservatorium åtnjuta med rätta stort anseende, ej minst bland tyskarna, hvilka med stor förkärlek vistas där i och för studier i det härliga, franska språket, som bland Nancys skatter kanske är dess allra största — åtminstone den skatt, som allt sedan tysk-franska kriget utgjort Nancys mäktigaste dragningskraft.

Clara Fld.

Litteratur.

Natanael Beskow: *För det dagliga lifvet.* — *Till de unga.*

Ehuru ingen af dessa böcker är nyutkommen, den senare utgafs för nära ett år sedan, höra de till det slags arbeten som aldrig förlora aktualitetens intresse. Ett omnämmande, fastän sent, bör därför icke vara obefogadt.

»För det dagliga lifvet» omfattar en serie korta betraktelser öfver valda texter ur Markus evangelium. Boken är framvuxen ur förf:s morgonböner vid Djursholms läroverk och, som naturligt är, har det unga auditöriet nödvändiggjort en ganska stark begränsning af framställningen. En hel del af de belysande exemplen äro också hämtade direkt ur barnets värld. Vid ett flyktigt bläddrande kunde man frestas att tro boken vara skriven nästan uteslutande för barn eller helt unga människor. Men den som uppmärksam läs arbetet till slut, skall finna, att här är mycket, som vädjar till alla åldrar. Denna enkla och dock djuptänkta skildring af Kristi lefnad predikar praktisk kristendom på hvarjesida.

Rektor Beskow får väl, oakadt hans framställning är fullt personlig, räknas såsom representant för den nyare teologiska riktningen, den s. k. »nyevangelismen». Anmäla ren står i många fall främmande för det som är karaktäristiskt för denna skola och anser, att de religiösa författare, som icke så ifrigt sträfva att förstå och förklara sådana sidor i religionen, som ligga utom all mänsklig erfarenhet, utan verkligen se dem som »mysterier», ofta tränga djupare in i evangeliiberättelsen och i många punkter afvinna den en större rikedom än den modärna riktningens målsmän.

Men detta hindrar ej att jag finner ett högt religiöst värde i många af dessa senare arbeten och särskildt i de båda ofvannämnda. »Till de unga» vädjar närmast till konfirmationsåldern och den därpå följande tiden, men äfven om denna bok, ja, än mer om den, kan det sägas, att den passar för alla åldrar. »Tankar och råd i några lifsfrågor» kallar förf. dessa korta afhandlingar, som beröra många viktiga sidor i människolifvet: kärlek, vänskap, nöjen, människovärde, kroppslifvet m. m. och många ämnen, som direkt tillhöra evighetslifvet inom oss. Det är den varma, förstående ungdomsvännen, som här träder emot oss med sin upphöjda syn på lifvet och sitt omutliga sannings- och rättfärdighetskraf. Teoriserande gör icke mycket intryck på ungdomen, och den skyr af instinkt all pjunkig, omanlig framställning af religionen. Här är praktisk, frisk och manlig förkunnelse, här ett ömt tillvaratagande af de bästa möjligheterna i det unga hjärtat, en vidhjärtad förståelse af de ungas speciella strider och svårigheter och först och sist den varmaste kärlek till dessa unga, en kärlek, som fått det vackraste uttryck i det förord som inleder denna bok. Man får leta länge inom liknande litteratur för att finna något som i innerligheten och ödmjukhet kan jämföras med dessa sidor. Och på grund häraf gläder jag mig åt att dessa båda böcker redan vunnit så många vänner.

Deras största mission tror jag vara att de i så hög grad äro ägnade att visa de unga, det kristendomen icke står som en fientlig makt gent emot deras naturliga lifsglädje utan i stället bättre än allt annat förmår »bevvara vår ungdom och göra den stark och ren och lycklig».

F. E.

Nyckeln till mitt lif. Optimism. En essay af *Helen Keller*.

Helen Kellers, den blinda och döfva amerikanskans namn bars redan i hennes barndom på ryktets vingar öfver den civiliserade världen. Redan då förvånade hon mänskligheten genom sin andes segrar öfver den kroppsliga begränsningen, men ännu mera steg förvåningen, när det spordes, att den unga flickan, som först vid sju års ålder mottagit språkets första begrepp, i normal tid aflagt en vacker studentexamen. Numera sörjer Helen Keller själf för att hålla oss au courant med sina lefnadsöden. I hennes förra året till svenskan öfversatta autobiografi, »Mitt lifs historia», erhöllo vi en i psykologiskt hänseende särdeles intressant inblick i detta enastående mänskliga dokument. Nu har Helen Keller tagit sin grad och uppträder som författarinna, bl. a. till föreliggande lilla essay, »Nyckeln till mitt lif. — Optimism».

Man har gifvit Helen Keller titeln filosof. Detta är väl kanske litet för mycket sagdt, i fall hon kunde mätas med vanliga mått, men i alla händelser förtjänar hon kallas en begåfvad och intressant författarinna, och om hennes filosofiska »system» än inte bjuder på några särskildt djärfva nyskapande tankar, så är det i stället ur andra synpunkter så mycket mera beundransvärdt.

Denna vanlottade unga flicka, som, efter hvad hon själf säger i sin biografi, ofta känt sig frestad att knota öfver sin hårda isolering, öfver mörkret och tystnaden, som omger henne på alla sidor, har genom en andlig energi och en själföfvervinnelse, som aldrig nog kunna uppskattas, tvingat tillbaka knotet och bitterheten och i stället så öppnat sitt hjärta för hvad skönt och godt lifvet haft att bjuda äfven henne, att hela hennes inre värld till sist blifvit fylld af den ljusaste optimism. Och när hon säger: »Jag vet hvad det onda är — — jag har kämpat med det på lif och död», anar läsaren, att hennes hjältemodiga kamp mot yttre hinder ej varit svårare än den hon kämpat i sitt inre mot bittra tankar, modlöshet och förtviflan. Nu står hon emellertid i stort sedt såsom segrare och blickar ut öfver världen och framtiden, för egen del »lycklig, modig och nöjd med den lott himlen beskär», och i afseende på sin lifsåskådning såsom en optimist af renaste vatten. Hon tänker högt och drömmer vackert om Amerika, hennes stora fosterland, och öfverallt ser hon tvärs igenom lidanden och orättvisor säkra tecken till det gudas slutliga seger.

Man känner att det här inte är fråga om blotta talesätt. Helen Kellers ord bära prägeln af full individualitet, af klart och själfständigt tänkande. Och därför mottager man inte som vackert svarfvade fraser utan som uttryck af en genomkämpad lifserfarenhet den »bekännelse», som avslutar den lilla uppsatsen:

»Jag tror på Gud; jag tror på människan; jag tror på själens herravälde öfver kroppen. Jag tror att det är en helig plikt

att tro på sig själf och andra, att stödja och uppmuntra sig själf och andra. Jag tror att man bör afhålla sin tunga från bittra ord om Gud och hans skapade värld, att ingen människa har rätt att klandra det som Gud funnit godt och tusentals människor sträfvat att bibehålla godt. Jag tror att vi böra skicka oss så, att vi allt mer och mer närma oss den dag, då ingen kan finna ro i sitt hjärta, så länge en medmänniska lider».

F. E.

Från 1905 års riksdag.

II.

Det viktigaste ur kvinnosynpunkt sedt, som sedan utsändande af förra häftet förekommit inom riksdagen är den af herr C. A. Lindhagen m. fl. framlagda motionen om *skrifvelse till k. maj:t angående rösträtt för kvinnor vid val till Andra kammaren*.

Motionen, hvilken i hufvudsak är af samma innehåll som fjolårrets, afgifven i liknande syfte, erbjuder dock i motiveringen en del olikheter; anmärkningsvärdt är dock, att under det att förlidet år utom motionären 30 riksdagsmän instämt i motionen, den nu framträder med icke mindre än 58 undertecknare.

Härmed återgifves motionen i sin helhet:

»Vid årets riksdag föreligger ånyo till afgörande den stora frågan om allmän rösträtt för män vid val till riksdagens Andra kammare. Och åter har saken skärskådats från olika sidor ur skilda åskådningssätts och intressens växlande synpunkter. I den kungl. propositionen och väckta motioner äro sålunda framburna mer eller mindre skiljaktiga förslag till själfva hufvudfrågans lösning. Därtill hafva vidare anknutits framställningar i ämnen, som ansetts stå i indirekt sammanhang med denna fråga, såsom reformer jämväl af valrätten till kommunala uppdrag och till riksdagens Första kammare.

Bland alla dessa rösträttsspörsmål, som hitintills gjort sig påmindra, saknas endast frågan om rösträtt för kvinnor vid val till Andra kammaren. Någon anledning att hålla endast kvinnorna utanför förefinnes dock icke. Det är i den nuvarande situationen så mycket mer på sin plats att till någon uppmärksamhet och åtanka framföra jämväl deras rösträttsfråga, då i en motion, som tager afstånd från den allmänna rösträtten, förordats rösträtt jämväl för kvinnor allenast under en sådan förutsättning.

Konstitutionsutskottet yttrade vid 1902 års riksdag i anledning af en då väckt motion om en skrifvelse i frågan, att ut-

skottet ville gärna medgifva, att tanken vore ur teoretisk synpunkt tilltalande. Men då förslaget afsåge att i vår rätt införa en alldeles ny princip, som ej håller i andra länder, hvilkas samfundsförhållanden vore med våra närmast likartade, ännu vunnit tillämpning, hade utskottet saknat anledning att tillstyrka någon åtgärd för åstadkommande af en sådan på många förhållanden inverkan omdaning af vårt politiska valsystem.

Gentemot ett åskådningssätt, inför hvilket politisk rösträtt för kvinnor ännu framstår blott såsom en tilltalande teori, må det vara nog att återgifva hvad i en vid förra riksdagen väckt motion yttrades om den kvinliga rösträttens aktuella betydelse. Där framhölls nämligen, att kvinnan borde erhålla ifrågavarande medborgliga befogenhet;

»*därför* att det är rättfärdigt mot henne och däremot orättfärdigt att utestänga hälften af folket från politiskt inflytande;

därför att kvinnan, som har lika stora intressen att tillvarata i samhället som mannen, bör själf bäst förstå att där bevaka sin egen rätt och sitt eget bästa;

därför att hennes fallenheter otvifvelaktigt i många afseenden äro olika mannens, hvilket förhållande från det allmännas synpunkt utgör en ytterligare bjudande anledning att låta dessa särskilda fallenheter komma till sin rätt och göra sig gällande;

därför att samhället särskildt behöver den insats af medkänsla, sparsamhet och praktiskt sinne, som kvinnan antagligen skulle göra gällande i lagstiftningen och i statshushållningen, samt

därför att sålunda med ett ord det är till gagn för kvinnan och till gagn för samhället.»

Att principen om rösträtt för kvinnor, såsom utskottet antydde, ännu ej vunnit tillämpning i våra grannländer, kan icke håller åtgöra något giltigt skäl för att man i denna sak bör komma efter just i vårt land, där man förut varit främst i erkännandet och tillämpningen af E. G. Geijers ord: »att rättsmedvetandets utveckling går i bredd med erkännandet af kvinnans rättigheter». Och lika litet kan man numera med något fog afvisa tanken därmed, att den i sin mån skulle medföra en omdaning af vårt politiska lif, då det just nu sysslas med förslag till en dylik omdaning genom införandet af allmän rösträtt.

Medvetandet om att det nu gäller en verklighetsfråga, som står oss nära, utvecklar sig ganska snabbt. Många tecken tyda därpå. Här må endast åberopas ett par siffror. I början af år 1902 fanns ingen kvinlig rösträttsförening, i början af år 1904 funnos 29 dylika föreningar och nu är deras antal 37. År 1902 afgåfvos i Andra kammaren 64 röster till förmån för förslag om en skrifvelse med begäran om utredning i ämnet, och år 1904 röstade 93 ledamöter i kammaren för ett liknande skrifvelseförslag.

Redan vid 1904 års riksdag uppgaf också konstitutionsutskottet sitt två år förut framförda principiella motstånd. Utskottet förklarade, att utskottet för sin del ingalunda underskattade den

väckta frågans betydelse. Det lät sig enligt utskottets uppfattning icke förneka, att spørsmålet om beredande af rösträtt åt kvinna vore af den art, att det förtjänade att allvarligt uppmärksammas; och utskottet vore med motionärerna ense därom, att en utredning af de förhållanden, som kunde anses äga inflytande på frågans bedömande, borde föregå afgörandet af densamma. Emellertid tillade utskottet, att utskottet icke ansåg lämpligt att med den nu ifrågasatta rösträttsreformen sammanbinda förslag, hvilka vore af den omtvistade och svårlösta beskaffenhet som frågan om kvinnans politiska rösträtt, då lösningen af förevarande valrättsreform genom en dylik kombination otvifvelaktigt skulle försvåras.

Hvad konstitutionsutskottet sålunda sistlidet är allenast ur opportunitetssynpunkt anförde mot det då framlagda förslaget, synes berott på ett förbiseende af utskottet. Äfven om man är ense med utskottet därom, att frågorna om genomförandet af allmän rösträtt för män och för kvinnor icke böra nu sammanbindas, så borde utskottet väl funnit, att det förslag, hvaröfver utskottet då yttrade sig, tvärtom särskilde frågorna. Det begärdes nämligen blott en utredning af den kvinliga rösträttsfrågan och ett särskildt förslag i anledning därpå en gång framdeles. Om något försvärande af lösningen af männens rösträttsfråga kunde således ej blifva tal.

Att åter ett beslut om en framställning så beskaffad, som ofvan sägs, lämpligen kan och äfven bör ske i sammanhang med afgörandet af männens rösträttsfråga, synes hafva goda skäl för sig. Det lär icke vara till skada att i tid börja förberedande pröfva lösningen af någon viktig samhällsangelägenhet. Är frågan, såsom konstitutionsutskottet för detta fall höll före, af svårlöst beskaffenhet, så föreligger ju ännu mindre anledning att oskäligt fördröja lösningen genom att förhålla äfven den föregående utredningen, hvilken i och för sig måhända kräfver lång tid. Och i all synnerhet må framhållas, att vid ett tillfälle, då man så mycket talar om allmän rösträtt, bör det väl vara befogadt, att man under det hufvudsakliga sysslandet med männens rösträtt äfven ägnar någon hägkomst åt rösträttsfrågans andra hälft.

På grund af hvad sålunda anförts hemställa vi

att riksdagen ville i skrifvelse till k. m:t anhålla, det k. m:t täcktes låta särskildt utreda frågan om beredandet af rösträtt jämväl åt kvinnor vid val af riksdagens Andra kammare samt därefter för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm de 27 mars 1905.

Carl Lindhagen. S. H. Kvarnzelius. G. M. Sandin. Henrik Hedlund. J. Andersson Hjalmar Branting. C. Wallentin. Joh. Er. Nordin. E. G. Åkerlind. R. Ekholm. Oskar Berg. F. W. Thors-

son. Carl Carlsson. M. Matsson. Fridtjuv Berg. Anders Sterner. Ernst Beckman. W. Johansson, Öija. John Olsson. Rich. Wawrinsky. P. Hörnstén. Curt Wallis. Magnus Höjer. J. Persson. Julius Centerwall. Paul Hellström. Jakob Pettersson. A. Thylander. J. F. Ericsson. Nils Persson. Alfred Ohlsson. Gerhard De Geer. Sven Palme. David Holmgren. L. Gust. Broomé. M. F. Nyström. Victor Moll. Edvard Warwinsky. Jacob Larsson. Henric Öhngren. G. Kronlund. H. Pantzarhielm. S. J. Enander. J. G. Forsberg. Oskar Eklund. Lars Eriksson. Robert Johansson. G. O. V. Lindgren. Viktor Larsson. A. F. Broström. D. Persson i Tällberg. Chr. Olsson. P. O. Lundell. L. Brock. M. Täcklind. K. E. v. Geijer. J. E. Granlund. Albin Ahlstrand.

* * *

En för kvinnorna viktig i andra kammaren väckt motion har nu varit för i riksdagen, nämligen herr Hedins, *angående befordringar inom poststaten*. Motionären åberopar däri, att riksdagen år 1899 beslutit öka postexpeditörsbefattningarnas lönegrader från två till fyra och därvid förklarar de nya, tredje och fjärde, lönegraderna vara »afsedda hufvudsakligen för kvinliga expeditörer», att sedan riksdagen år 1902 ökat antalet af dessa, de sämst aflönade tredje och fjärde lönegradernas platser med 35 i den tredje och 35 i den fjärde, alla de 35 tjänsterna i den tredje graden blifvit gifna åt manliga expeditörer, samt att, af förekommen anledning, generalpostdirektören förklarar uteslutandet af alla kvinliga sökande från de 35 nya platserna i tredje lönegraden vara föranledt af en oklarhet i riksdagens skrifvelse af år 1899 — anhållit, att statsutskottet ville, om möjligt, för riksdagen framlägga förslag till undanröjande af den oklarhet, som i fullständigt mörker insvept orden »hufvudsakligen» etc.

I anledning af denna motion hade utskottet från generalpoststyrelsen infordrat en utredning och då denna syntes gifva vid handen att angående platserna inom tredje och fjärde lönegraderna, dessa numera hufvudsakligen innehafvas af kvinnor, fann utskottet att herr Hedins motion »icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda», en mening, till hvilken båda kammarna anslutit sig. Således har denna motion fallit.

*

Vidare må här i korthet omnämnas en af herr Lindhagen inlämnad motion om skrifvelse till kungl. maj:t angående *beredande af fast anställning åt personer, som hos statens ämbetsverk äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifögöromål* etc., därvid i främsta rummet syftande på *de kvinliga biträden*, som förrätta de ound-

gängliga renskrifningsarbetena inom verken och dessutom ofta användas såsom ett slags amanuenser att bistå vid expediti- och mångahanda andra sysslor af mera mekanisk beskaffenhet.

Till denna, i så många arbetande kvinnors öden ingripande motion, skola vi återkomma.

* ————— *

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasse hade torsdagen den 13 april sitt årsmöte å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå under professor Roséns ordförandeskap. Därvid meddelades, att sjukkassan vid slutet af 1904 räknade 297 delägare. Under året hade i sjukhjälp utdelats till 70 personer för tillsammans 3,028 sjukdagar ett sammanlagdt belopp af kr. 4,032. Kassans styrelse har under året haft följande sammansättning: Ord. medlem prof. P. G. Rosén, ordf.; dr Carl Nyström, vice ordf. och kassaförvaltare; fröken Th. Geijer, sekreterare; samt fördelningsläkaren N. A. Edling och fröken U. Hammarsköld. — Suppleanter: Fru F. Lybeck, doktor J. W. von Döbeln och dr Elin Beckman. Revisorer: Fröken A. Palmqvist och fröken A. Kruse; suppleanter: fröken M. Widegren och M. Aspman.

*

Förslag till stadgar och arbetsordning för Fredrika-Bremer-Förbundets förbunds-kretsar ha utarbetats af den af Förbundets styrelsemedlemmar och landsortsombud sammansatta komitén och kommer nu att föreläggas styrelsens pröfning.

*

De vid statens ämbetsverk anställda kvinliga biträdena. För att utröna denna kategori af arbetande kvinnors förhållanden har genom Fredrika-Bremer-Förbundet en statistisk utredning företagits. Hufvuddragen af denna utredning ha tillställts herr Lindhagen med anledning af hans i vår riksdagsartikel omnämnda motion om en förbättrad ställning »åt personer, som hos statens ämbetsverk äro på ett stadigvararande sätt sysselsatta med skrifgöromål», därmed i främsta rummet syftande på de kvinliga biträdena.

*

Modisternas ställning. Till Fredrika-Bremer-Förbundet har af en medlem af modisternas talrika kår inkommit en skrifvelse, däri värtaligt framlägges de i många afseenden ogynnsamma förhållanden, under hvilka denna klass af kvinnor arbetar. Hvad som i synnerhet försvårar modisternas ställning är, att deras yrke i så hög grad är beroende af det s. k. säsong-

arbetet, hvilket tidtals har till följd nattarbete och höggradig öfveransträngning, och tidtals fullkomlig arbetsbrist. Betalningen ställer sig enligt uppgiften ungefär sålunda: *Första modist*: från 200 till 400 pr år och allt fritt, samt 1 à 3 månader fria. För säsong 25 till 50 kr. i månaden och allt fritt. *Andra modist*: 10 till 25 kr. i månaden för säsong och allt fritt. Det är emellertid, heter det vidare i skrifvelsen, ej så mycket på betalningen man har att klaga, den är ju bättre än på somliga andra kvinliga arbetsfält, utan på nattarbetet. Ett verksamt medel till motverkandet af detsamma vore, att särskild *timaflöning* infördes för allt nattarbete.

* —————

Årsredogörelser.

Svenska kvinnornas Nationalförbund

har utsänt sin berättelse för arbetsåret april 1904—april 1905. Däraf framgår, att 17 föreningar anslutit sig till Nationalförbundet nämligen: Fredrika-Bremer-Förbundet, Nya Idun, Svenska allmänna kvinnoföreningen till djurens skydd, Göteborgs flickskoleförening, Kvinnoklubben, Stockholms läsesalong, Föreningen för välgörenhetens ordnande, Föreningen Handarbetets vänner, Stockholms kvinliga gymnastikförening, Sveriges kvinliga fredsförening, Centralkomitén för arbetsstugor för barn, Svenska kvinnoföreningen för fosterlandets försvar, Kvinnoförbundet för Sveriges sjöförsvar, Svenska Hvita bandet, Röda korsets damkomité, Sällskapet Iris (i Göteborg) och Sällskapet för ordnande af hemmens platsförmedling.

Nationalförbundets Centralkomité har under året utgjorts af följande personer: Fru *Anna Hierta-Retzius*, ordförande, fru *Kerstin Bohman*, vice ordförande, fröken *Ellen Whitlock*, korresponderande sekreterare, fröken *Maria Cederschiöld*, protokollförande sekreterare, och fröken *Hulda Lundin*, kassaförvaltare.

Korrespondensen med utlandet, såväl som det öfriga arbetet, har under året koncentrerats på Nationalförbundets deltagande i det Internationella kvinnoförbundets femårsmöte och den internationella kvinnokongressen i Berlin i juni 1904, för hvilka möten årsberättelsen lämnar en utförligare redogörelse. Af intresse är för öfrigt den meddelade förteckningen på de nationella förbund som f. n. utgöra led i det stora Internationella kvinnoförbundet, hvars ordförande som bekant är Lady Aberdeen, Skotland. Däraf framgår, att följande länder, uppräknade i den ordning de ingått i världsförbundet, därinom äro representerade: Förenta Staterna, Canada, Tyskland, Sverige, Storbritannien och Irland, Danmark, Syd Wales, Nederländerna, Nya Zeeland, Tasmanien, Italien, Frankrike,

Argentinska republiken, Schweiz, Victoria, Österrike, Sydaustralien, Norge och Ungern.

Stockholms Internationella lärarinnehem

kunde sistlidne mars fira sin 10-årsfest. Densamma, hvilken ägde rum i lärarinnehemmets egen lokal, bevistades af hemmets beskyddarinna, prinsessan Ingeborg, och en stor del af särskildt inbjudna, för företaget intresserade slämler i vår hufvudstad. Att hemmets unga pensionärer bildade som en lefvande illustration till det vackra företaget och dess syfte faller af sig själf. Utom af en artistisk afdelning, utgörande sång af fru Dagmar Möller och deklamation af fru Nonny Lundberg, upptogs aftonens program af en redogörelse för föreningen för Internationella lärarinnehemmets 10-åriga verksamhet, meddelad af dess ordförande, fru Kerstin Bohman. Af denna redogörelse, hvilken föreligger tryckt, kan man följa hemmets utveckling under den gångna tioårsperioden.

Redan hösten 1893 ägde ett förberedande möte rum å Fredrika-Bremer-Förbundets lokal, sammankalladt af några personer, hvilkas verksamhet satt dem i förbindelse med lärarinnor och därigenom kommit dem att iakttaga och inse de svårigheter dessa ofta hade att anskaffa sig god inackordering vid längre eller kortare vistelse i hufvudstaden. En stor hjälp och nytta skulle det därför vara, om i Stockholm likasom i andra större städer i Europa, ett lärarinnehem kunde komma till stånd. Dess syfte skulle vara att lämna en fristad för moderat pris åt såväl svenska som utländska arbetande kvinnor af den bildade klassen, synnerligast åt dem, som ägna sig åt lärarinnekallet.

Intresset visade sig vara mycket stort bland många inflytelserika personer, och från den 1 jan. 1895 kunde det nya hemmet öppna sina portar i den för ändamålet förhyrda lokalen, Kugsgatan 26, där det ännu befinner sig, ehuru till den ursprungliga våningen om 6 rum ytterligare en våning om 7 rum blifvit lagd.

Till föreståndarinna för hemmet hade styrelsen lyckats vinna fröken Louise Andrié, som så nitiskt och oegennyttigt arbetat för dess stiftande, och som allt sedan dess under de 10 gångna åren med oförtröttadt intresse, stor samvetsgrannhet och själfuppoffring troget stått på sin post.

Antalet pensionärer, som bott i hemmet kortare och längre tid, har varit 903, däraf 217 af följande utländska nationaliteter: finskor, norskor, tyskor, schweiziskor, ryskor, engelskor, danskor, amerikanskor, holländskor, fransyskor och polskor. Af de svenska pensionärerna ha 486 varit lärarinnor.

Trots de frikostiga gåfvor, som hemmet under årens lopp erhållit och den oförfärdighet som alltjämt kommer det till del, faller det af sig själf, att det icke är en affär som »bär sig». Ändamålet är ju att bereda pensionärerna ett billigt på samma gång som godt hem, hvilket, under nuvarande höga lefnadskostnader, ej kan ske utan pekuniär förlust. Vid olika tider har styrelsen också sett sig tvungen öka inackorderingsavgifterna, hvilka

dock hittills i förhållande ställt sig ytterst moderata: högst 75 kr., lägst 62 kr. i månaden.

Styrelsen består af följande medlemmar, ordinarie: Fru K. Bohman, ordförande, fröken T. Geijer, vice ordförande, fröken M. Aspman, skattmästare, fröken A. Ulrich, sekreterare, friherrinnan I. Printzsköld, fru A. Thiel, fröken J. Lindeblad, fröken C. Wahrolin, doktor K. Widerström; suppleanter: fröken H. Djurberg, fröken A. Kruse samt fru I. Montelius.

Hemmets föreståndarinnna är fortfarande fröken L. Andrié.

*

Centralstyrelsen för Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Första årsberättelsen för ofvanstående förening föreligger nu. Dagny har med ganska stor noggrannhet följt rösträttsföreningens särskilda åtgöranden under de tvenne år den existerat, hvarför här endast en och annan detalj ur den innehållsrika berättelsen torde behöfva meddelas.

Landsföreningens styrelse, den s. k. Centralstyrelsen, består af *en* medlem från hvarje förening, utom från Stockholms, som har rätt att välja *tre*, hvilka utgöra Centralstyrelsens verkställande utskott och tillika äro Landsföreningens ordförande, sekreterare och kassaförvaltare. Genom skriftlig omröstning mellan Centralstyrelsens medlemmar valdes fröken Anna Whitlock till ordförande, fru A. M. Holmgren till sekreterare och fröken Gertrud Adelborg till kassaförvaltare för år 1904.

Deltagandet genom särskilda representanter i den stora Internationella rösträttskongressen i Berlin förliden sommar, då Sverige anslöt sig till det då bildade världsförbundet för kvinnans politiska rösträtt, kan antecknas som ett af de viktigaste momenten i Centralstyrelsens berättelse. Bland dessa må äfven nämnas redogörelsen för dess första årsmöte i Göteborg.

Med kvinnornas kraf på politisk rösträtt har helt naturligt — heter det i berättelsen — följt ett större intresse för kommunala angelägenheter, hvilket visat sig bl. a. däri, att kvinnorna mer än förr begagnat sin kommunala rösträtt. De flesta kvinliga rösträttsföreningar ha nedlagt ett icke obetydligt arbete i och för kvinnornas deltagande i stadsfullmäktigevalen. De ha hvar på sin ort ur vallängderna tagit reda på, hvilka kvinnor som äga kommunal rösträtt, och till dessa utsänt praktiska cirkulär med uppmaning att rösta, upplysningar om antalet röster, som vederbörande förfogar öfver, uppgift om tid och lokal för valet, formulär till fullmakt o. s. v. På åtskilliga ställen ha kvinnorna hållit valmöten. I flera städer ha kvinnorna först 1904 personligen begagnat sig af sin kommunala rösträtt.

Af de 35 föreningar för kvinnans politiska rösträtt, som under 1904 varit i verksamhet, ha 28 insänt uppgifter om antalet röstberättigade och röstande kvinnor; endast 7 ha antingen ingenting gjort för saken eller icke meddelat resultatet af sin verksamhet. Det bör påpekas, att flera af dessa föreningar bildats så sent på året, att något arbete för kvinnornas deltagande i de kommunala valen ej varit möjligt.

Följer så längre eller kortare redogörelser för lokalföreningarnas arbeten i följande städer och samhällen: Årboga, Eksjö, Engelholm, Fal-

kenberg, Gäfle, Gellivare, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Hernösand, Hudiksvall, Indal, Karlskrona, Karlstad, Landskrona, Linköping, Lund, Malmö, Mariestad, Norrköping, Nyköping, Ronneby, Skara, Stockholm, Sundsvall, Söderhamn, Umeå, Uppsala, Varberg, Västervik, Vänersborg, Växiö, Örebro och Östersund.

*

Centralförbundet för Socialt arbete (C. S. A.)

hade den 30 mars sitt 2:dra årsmöte, af hvilken anledning dess styrelse utsändt sin berättelse.

De föreningar, som anslutit sig till C. S. A., äro 23 till antalet, nämligen:

Centralstyrelsen för Stockholms skollofskolonier, Centralstyrelsen för Göteborgs arbetsstugor, Folkbildningsförbundet, Fredrika-Bremer-Förbundet, Frisinnade klubben i Stockholm, Frisinnade klubben i Göteborg, Föreningen hem för arbeterskor, Föreningen för välgörenhetens ordnande, Hvita Bandet, Kristliga föreningen af unge män, Kooperativa förbundet, Nationalföreningen mot tuberkulos, Nykterhetsfolkets i Stockholm central-församling, Skånska föreningen för socialt arbete, Stockholms allmänna kvinnoklubb, Stockholms arbetarhem, Stockholms allmänna skyddsförening, Stockholms distriktloge af I. O. G. T., Stockholms studenters nykterhetsförbund, Studenter och arbetare, Sveriges kvinliga fredsförening, Sällskapet för befrämjande af förädlade ungdomsnöjen, Tekniska högskolans elevkår.

Föreningen, som sedan hösten inflyttat i egen lokal Lästmakaregatan 6, har där etablerat en upplysningsbyrå för socialt arbete, hvarifrån äfven socialt arbete förmedlas. En juridisk afdelning med syfte att åt allmänheten meddela juridiska upplysningar är under bildning. En liflig verksamhet bedrifver C. S. A. genom anordnandet af föreläsningar i sociala ämnen så väl i hufvudstaden som landsorten. Detta i största korthet Centralförbundets verksamhetsområden, hvarom berättelsen för öfrigt lämnar närmare upplysningar.

Styrelsen, (vald vid årsmötet den 23 mars 1904) bestod af: ordförande, herr Ernst Beckman, v. ordförande, fru Agda Montelius, sekreterare, fröken Gerda Meyerson, kassaförvaltare, notarien B. J. A. Hård af Segerstad, byråföreståndare, fru Emilia Broomé. Öfriga styrelsemedlemmar: brukspatron Carl Alexandersson, redaktör G. H. von Kock, herr Fritz Lindqvist, kandidat August Ljunggren, bibliotekarien Fredrik Nilsson. Suppleanter, fröken Anna Whitlock och rektor Olof Örtenblad.

—*—

Från skilda håll.

Kvinnornas andelsförening.

Den 5 april konstituerades vid ett sammanträde å Runans stora sal Kvinnornas andelsförening Svenska hem, hvartill förslag, efter hvad vår tidskrift i sitt 4:de häfte meddelat, framlades på Fredrika-Bremer-Förbundets samkväm den 15 februari.

Fröken Anna Whitlock, som i England studerat den kooperativa rörelsen, redogjorde för de förberedande åtgärder som vidtagits för saken och kunde samtidigt meddela, att redan 391 medlemmar tecknat 20,940 kr., hvarför företaget kan anses tryggadt.

Enligt de vid sammanträdet antagna stadgarna kunna endast kvinnor blifva medlemmar af föreningen. Hvarje medlem erlägger en inträdesafgift af en kr. och insätter i föreningen minst en andel om 20 kr., hvilka kunna inbetalas på en gång eller afbetalas med minst 2 kr. i månaden. Högsta antalet andelar, som kan innehafvas af en person, är 150. På de insatta andelarna lämnas en ränta af 4 procent. Hvarje medlem har en röst.

Föreningen skall både vid inköp och försäljning strängt hålla sig till det kontanta betalningssystemet. Af nettovinsten skall, sedan ränta å medlemmarnas andelar afräknats, minst 10 procent afsättas till reservfond och 5 procent till en fond för ett »Kvinnornas hus» i Stockholm. Återstoden af vinsten fördelas på medlemmarna i förhållande till deras uppköp. Till ledamöter af interimsstyrelsen utsågos vid mötet fruarna A. Glasell-Andersson, E. Andelius, E. Boheman, M. Vessel samt fröknarna I. Almén, A. B. Bergstrand och A. Whitlock. Suppleanter blefvo fru A. v. Zweigbergk och fröken K. Hesselgren. Vid mötet beslöts, att Kvinnornas andelsförening skall börja sin verksamhet som en speceri- och hökeriaffär.

Blanketter till anmälan om inträde i föreningen finnas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, samt å C. S. A:s byrå, Lästmakaregatan 6, där äfven inskrifningsafgift — 1 kr. — erlägges. De tecknade andelarna inbetalas först i september månad.

*

Norge. Kvinnors beklädande af statens ämbeten. Det af regeringen inlämnade lagförslaget i ofvannämnda syfte har den 27 sistlidne mars varit före i odelstinget. Enligt »Nylænde» har lagförslaget blifvit »udsat», som den norska termen lyder, alltså för denna gång fallit. »Vi äro likväl öfvertygade om, skrifver ofvannämnda norska tidskrift, att saken skall komma upp igen och för hvar gång uppträda med allt större kraft». En insändare i Nylænde föreslår, att kvinnorna skola förena sig om en adress till stortinget utmynnande i »att kvinnor skola tillerkännas rätt att tillträda statens ämbeten, när de äga samma utbildning och kvalifikationer som män, samt att lagen ej skall fastslå några undantag».

*

Tyska Kvinnornas Nationalförbund håller sitt årsmöte (Generalversamling) i Danzig den 4—7 nästkommande juni.

Dess ordförande, Frau Marie Stritt, har i ett bref till svenska Nationalförbundets ordförande, fru Anna Hierta-Retzius, inbjudit medlemmar af de föreningar, som tillhöra Svenska Kvinnornas Nationalförbund, att deltaga i det tyska systerförbundets årsmöte.

*

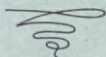
A.-B. Gustaf Holmbloms
Kappaffär

**Största
Specialhus
i
Norden**

I billiga prislägen
stort sortiment

Norrmalmstorg,
Stockholm.

Anmälan.

Dagny utkommer 1905 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5.00

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandllare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Vademecum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Paris 1902 det enda som erhöill högsta utmärkelse, Guldmedalj, och detta i sin egenkap af »antiseptiskt munvatten» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,
H. M:t Konungens hofleverantör
Stockholm.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelefon 68 98.

A. T. 82 11.